

3 VISIE

Uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid is de analyse van landschap en natuur uit hoofdstuk 2 en de landschapselementeninventarisatie die in bijlage III is weergegeven. De visie reageert op de ontwikkelingen die zich in het gebied voordoen. Met deze visie formuleert de gemeente Midden-Drenthe eigen beleid voor landschap en natuur, in aanvulling op bestaand beleid van rijk en provincie. Concreet gaat het om de versterking van de structuur en om het behouden en verhogen van de kwaliteit van landschap en natuur in verschillende deelgebieden.

In dit visiehoofdstuk zijn eerst de uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid in hoofdlijnen opgesteld. Vervolgens wordt ingezoomd op verschillende gebiedsdelen, omdat per deelgebied andere accenten liggen, afgestemd op de specifieke kenmerken en kansen.

3.1 Uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid voor landschap en natuur

De uitbreiding van de kernen, de vervlakking van de landschappelijke verschillen, het (te) eenzijdig op ontwatering gerichte waterbeheer van de laatste 20 jaar en het verdwijnen van waardevolle flora en fauna zijn belangrijke ontwikkelingen in het buitengebied van Midden-Drenthe. Het Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe reageert op deze ontwikkelingen. Het bestaande beleid van waterschap, provincie en rijk voor de kwaliteit van landschap en natuur is hierbij uitgangspunt. Het Landschapsbeleidsplan geeft de gemeente een eigen instrument om de inhoudelijke koers te bepalen en om zelf actief te zijn in de concrete zorg voor het landschap; samen met anderen.

De gemeente heeft in dit Landschapsbeleidsplan als uitgangspunt gekozen voor het streven naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied van Midden-Drenthe. Dit alles afgestemd op de bestaande functies in het buitengebied.

Uitgangspunten voor het beleid voor landschap en natuur in Midden-Drenthe zijn daarom:

- zorg voor een aantrekkelijk en toegankelijk landschap met een eigen gezicht,
- aansluiting van de functies van het gebied bij de kwaliteiten van het landschap en afgestemd op andere functies in het landschap.

Landschap

De provinciale Nota Landschap bevat de meest uitgesproken analyse en aanbevelingen voor de ontwikkeling van visueel ruimtelijke en cultuurhistorische waarden. Het Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe vertaalt de aanwijzingen hieruit in een concrete lokale visie op het toekomstige landschap.

Basis voor de landschapvisie is de tweedeling in het hoge landschap op het plateau en het lage landschap van de rand. Deze tweedeling is bepalend voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteiten in Midden-Drenthe en is richtinggevend voor de visie op de toekomst.

Het landschap op het plateau heeft zich geleidelijk ontwikkeld, is kleinschalig en gevarieerd en de

structuur ervan wordt bepaald door de beekdalen. De twee veenkoloniale ontginningen aan de rand zijn rationeel ontgonnen. Het landschap wordt er bepaald door lange, rechte lijnen en de ruimten zijn er grootschalig en zeer open. Bij behoud dan wel vernieuwing neemt de gemeente Midden-Drenthe de kenmerken van de afzonderlijke landschappen als uitgangspunt.

Bij uitbreiding van dorpen worden de dorpsranden steeds afgestemd op het omringende landschap en netjes ingepast. Dit betekent dat abrupte overgangen van dorp naar landschap niet voorkomen.

Natuur

In het bestaande beleid zijn veel aanknopingspunten gegeven voor behoud en versterking van de natuurwaarden in de gemeente Midden-Drenthe. Het Landschapsbeleidsplan doet op beleidsniveau geen nieuwe aanbevelingen voor natuur(ontwikkeling). Er zijn geen verdere uitwerkingen gegeven voor versterking van de natuur. Het volgt het bestaande beleid voor natuur en richt zich op de afstemming van het natuurbeleid op de landschapsstructuur. Natuurgerichte maatregelen worden in de landschapsvisie ingepast en afgestemd op het geformuleerde streefbeeld.

In het POP Drenthe, beheersplannen en landinrichtingsplannen is de ecologische hoofdstructuur (EHS) als drager van ecologische waarden uitgewerkt. Er zijn tevens mogelijkheden aangegeven om het beleid te realiseren. Dat leidt plaatselijk tot nieuwe natuurgebieden en dwars door het landschap heen tot ecologische verbindingen. In de gemeente Midden-Drenthe zijn DLG en de provincie Drenthe samen met betrokkenen gestart met de voorbeelduitwerking van de ecologische verbindingsszone

Ter Horsterzand-Orvelterzand. Inrichting en beheer van ecologische verbindingsszones dient in overleg met agrariërs en andere betrokkenen te worden bekeken. De aanbevelingen die in dit Landschapsbeleidsplan voor het landschap gedaan worden, liften mee bij de realisering van de ecologische verbindingsszone.

Beheer van landschapselementen moet zijn afgestemd op het landschapstype waarin ze liggen. In sommige gevallen is het beheer in te passen in de agrarische bedrijfsvoering. Waar mogelijk moet dit worden gestimuleerd.

Het contrast tussen het plateau en de rand

De bijgevoegde visiekaart geeft aan hoe de gemeente Midden-Drenthe haar landschapsbeleid wil voeren.

Basis daarvoor is het contrast tussen het plateau en de rand. Versterking van het contrast tussen het plateau en de rand is mogelijk door:

- markeren van de randen tussen de twee landschappelijke eenheden,
- behoud van de kleinschaligheid en de variatie op het plateau,
- grootschalige ruimten en lineaire landschappelijke beplantingen in de veenkoloniale landschappen,
- duidelijk contrast tussen het plateau en de doorsnijdende kanalen.

3.2 Landschap en natuur in deelgebieden

Op het plateau en langs de rand zijn verschillende deelgebieden te onderscheiden. Per deelgebied leidt de uitwerking van de hoofdlijnen van de visie tot verschillende maatregelen. De karakteristieke eigenschappen zijn steeds richtinggevend bij het behouden of vernieuwen en ontwikkelen van het landschap in de toekomst.

- op het plateau: de beekdalen, de oude ontginning van de essen en de dorpen, de jongere ontginningen en het 'route-landschap',
- de rand: veenkoloniale landschappen en de kanalen dwars door het plateau,
- bijzondere elementen: VAM-terrein bij Wijster.

Het plateau

Op het plateau geven de beekdalen structuur aan het landschap. Daarom wordt de samenhang van de beken en beekdalen herkenbaarder gemaakt en daarmee het onderscheid tussen dal en omgeving.

De beekdalen

In de beleidsstukken op provinciaal niveau vormen de beekdalen een belangrijk speerpunt. De meeste beken en beekdalen in de gemeente Midden-Drenthe onderscheiden zich in het beleid door natuurbeelden: natuur voert de boventoon. Alleen de Beilerstroom en de aanvoerende beken van dit stroomgebied behouden in het bestaande beleid de agrarische functie.

Het Landschapsbeleidsplan benadert de beekdalen niet vanuit de invalshoek van natuur, maar vanuit het landschapsbeeld. De gemeente streeft naar openheid in de beekdalen. Waar nodig wordt de openheid hersteld. De overgangen krijgen de nadruk, onder andere door beplantingen (singels, houtwallen, wegbeplantingen) aan de randen. Op plaatsen waar beekdalen direct grenzen aan escomplexen bepalen elzenrijen haaks op de richting van het dal en de beek het beeld in het beekdal. Waar deze dwarsbeplantingen al aanwezig zijn, worden ze in stand gehouden. Op andere plaatsen worden ze aangevuld. Voorbeelden zijn de Eursingerstroom bij Westerbork, de Beilerstroom bij Zwiggelte en de Elperstroom bij Elp.

Het niveauverschil in het beekdal krijgt zoveel mogelijk een accent: de wegen langs de randen liggen zichtbaar hoger dan het dal en krijgen een stevige beplanting.

In het beekdal van de Beilerstroom neemt de relatie tussen het beekdal en de kern Beilen een bijzondere plaats in. Deze wordt zoveel mogelijk hersteld.

De oude ontginning van de essen en de dorpen

De essen blijven open. Alleen de oude wegen langs de es krijgen een beplanting met Zomereik. Kruisen de wegen een beekdal, dan wordt de beplanting onderbroken. Beplanting langs wegen over de es en perceelgrensbeplanting op de es past niet in het open karakter. In het verleden is op veel plaatsen aan de randen van de essen op overhoeken of als veekering beplanting aangebracht. Deze beplanting wordt behouden.

Erfbeplantingen in de omgeving van de dorpen en perceelgrensbeplantingen rond de essen krijgen extra aandacht, net als berm- en (akker)randenbeheer op de essen.

De jongere ontginningen

In de jongere ontginningen is onderscheid gemaakt in agrarische gronden, grootschalige boscomplexen en restanten heide en bos (de vroegere woeste gronden).

De agrarische gebieden in de jongere ontginningen blijven open en worden begrensd door gesloten bosranden: het relatief grootschalige karakter blijft behouden. Aanleg van erfbeplanting in de grote open ruimtes wordt gestimuleerd. Belangrijke wegen vormen doorgaande elementen en geven structuur aan de open ruimtes. Zij krijgen een wegbeplanting met Eik.

Karakteristiek zijn de ruige bermbeplantingen met Berk langs zandpaden. Deze worden zoveel mogelijk in stand gehouden.

Het 'route-landschap'

Tussen Assen en Beilen ligt ingesnoerd een restant van een stukje landschap dat wordt bepaald door (dorps)uitbreidingen, hoogspanningsleiding, snelweg en spoorlijn. Dit zogenaamde 'route-landschap' is te beschouwen als een aparte landschappelijke eenheid.

Het Landschapsbeleidsplan geeft een open invulling aan dit stukje landschap waarbij de ordening bepaald wordt door het onderliggende landschap van essen en jongere ontginningen. De landschappelijke kwaliteiten zijn de basis voor een ruimtelijke indeling en worden zoveel mogelijk benut. In het 'route-landschap' wordt gestreefd naar heroverweging van de bestaande functies met afstemming op de landschappelijke eenheden. Voorbeelden van functies die in het 'route-landschap' een plaats krijgen, zijn landbouw, landgoederen, bos, wonen, 'groene' bedrijventerreinen, recreatie. Belangrijk bij de invulling van het 'route-landschap' is de schakeling naar de omgeving. Deze blijft in stand en wordt zorgvuldig vormgegeven.

De rand

Aan de 'uiteinden' van de gemeente Midden-Drenthe liggen twee veenkoloniale ontginningen met een totaal verschillend karakter. Het landschap van Smilde is grootschalig en kent een rationeel en vierkant verkavelings- en wijkenpatroon. In het landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen domineren de wijken het landschapsbeeld, met name in het zuidelijke deel.

Veenkoloniale landschap van Smilde

Behoud van aaneengesloten grote open ruimten in de veenkoloniën van Smilde staat voorop. Erfbeplantingen krijgen daarom extra aandacht. Beplantingen langs wegen worden bij eindkap niet vervangen. Overige beplantingen worden zo goed mogelijk beheerd en in stand gehouden.

Langs de oostzijde van de Drentsche Hoofdvaart is ruimte voor nieuwe draagkrachtige functies die de structuur van het landschap versterken. Te denken valt aan kleinschalige boscomplexen of landgoederen van 5-10 ha groot. Deze nieuwe elementen sluiten aan op het bebouwingslint van Smilde en op de bestaande landschapsstructuur en staan haaks op de Drentsche Hoofdvaart. Zichtlijnen in oost-westrichting blijven hierdoor behouden.

Veenkoloniale landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen

Rondom Nieuw-Balinge heeft het landschap een kleinschalig karakter. In aansluiting hierop is ruimte voor de aanleg van kleinschalig nieuw inheems bos of productiebos. Hierdoor wordt de landschappelijke karakteristiek versterkt. De wijken blijven belangrijke zichtlijnen in dit gebied.

Behoud van de openheid is belangrijk speerpunt in de omgeving van Witteveen. Weg- en erfbeplantingen bepalen hier de structuur.

De kanalen dwars door het plateau

Specifieke elementen die onderdeel zijn van de veenkoloniale ontginningen, maar er voor een groot deel buiten liggen, zijn de kanalen. Ze contrasteren met de landschappen die er omheen liggen. Het

Oranjekanaal en de Beilervaat-Linthorst Homankanaal krijgen een markante en afwijkende beplanting, op zodanige wijze dat het kanaal als eenheid herkenbaar is en blijft ten opzicht van de omgeving. Een forse beplanting met bomenrijen of gesloten beplanting aan weerszijden van de kanalen zorgt ervoor dat er een zekere beslotenheid langs het kanaal ontstaat. Zo vormen de kanalen als bijzondere elementen een duidelijk contrast met het landschap van het plateau.

Wanneer de kanalen een beekdal doorsnijden, wordt de beplanting plaatselijk onderbroken. Een goed voorbeeld hiervan is nu al aanwezig bij Spanma, waar de beek het Oranjekanaal kruist. Dit kan echter ook op andere plaatsen verder versterkt worden.

Het VAM-terrein bij Wijster

Voor de uitbreiding van het VAM-terrein bestaat een landschappelijk inpassingsplan. Het plan richt zich op verbetering van de ruimtelijke structuur van het landschap waarvan het VAM-terrein deel uit maakt.

Het Landschapsbeleidsplan volgt de voorgestelde maatregelen uit het landschappelijk inpassingsplan en doet geen nadere uitspraken over het VAM-terrein. In het verleden zijn hier grote bospercelen aangeplant. In hoofdzaak gaat het nu om het plaatselijk aanbrengen van singels (voor de beperking van de zichtbaarheid vanaf de weg) en het stimuleren van het aanbrengen van erfbeplantingen (voor het beperken van de zichtbaarheid vanuit de bebouwing). Het accent ligt op maatregelen in het stroomdal van het Oude Diep en de esgronden ten zuiden van Wijster en Drijber, waar de zichtbaarheid door het open karakter van het landschap het grootst is (Grontmij, 1988 en 1989).